

UNIVERZITA KARLOVA V PRAZE

Pedagogická fakulta

Katedra tělesné výchovy

Historie Sokola na Kladensku

History of Sokol in Kladno

Bakalářská práce

Vypracoval: *Adam Rojdl*

Obor: *Tělesná výchova a sport se zaměřením na vzdělávání - Dějepis*

Vedoucí práce: *PhDr. PaedDr. Ladislav Kašpar, Ph.D.*

Praha 2014

Prohlášení:

Prohlašuji, že jsem bakalářskou práci vypracoval samostatně na základě literatury a pramenů uvedených v použitých zdrojích.

V Praze dne 20. 6. 2014

.....

Adam Rojdl

Poděkování:

Chtěl bych poděkovat PhDr. PaedDr. Ladislavu Kašparovi, PhD. za jeho trpělivost a cenné rady při psaní této bakalářské práce. Dále bych rád poděkoval paní Voskové, člence jednoty Sokol Kladno, za její ochotu při poskytování archivního materiálu jednoty.

Abstrakt

Název práce: Historie Sokola na Kladensku

Abstrakt:

Cílem této bakalářské práce je zaměřením se na podrobnou historii spolku Sokol na Kladně a v jeho nejbližším okolí, na jeho ideály a význam pro Český stát. Zaměřuje se také na okolnosti samotného založení spolku Sokol a historii jeho působení, v kontrastu měnící se politické situace v Čechách. Podrobně se bude věnovat problémům, se kterými se sokolové museli vypořádat v době od svého vzniku do roku 1918.

Klíčová slova:

Sokol, Miroslav Tyrš, Jindřich Fügner, Česká obec sokolská, Župa Budečská, jednotka Sokol Kladno

Abstract

Title: History of Sokol in Kladno

Abstract:

The aim of this bachelor thesis is to look closely at the history of Sokol association in Kladno and near Kladno, show the main ideals and the importance for the Czech state. I focus on circumstance of foundation this association and the political problems coming with the changing political situation in the country from its foundation to the year 1918.

Key words:

Sokol, Miroslav Tyrš, Jindřich Fügner, Czech Sokol association, County of Budec, Sokol Kladno association

Obsah

1	Úvod.....	6
2	Cíle práce	7
3	Česká Obec Sokolská.....	8
4	Doba a okolnosti vzniku spolku Sokol	9
4.1	Přes národní obrození k založení spolku Sokol	9
4.2	Založení spolku Sokol.....	10
4.2.1	Rozvoj sokolstva a založení tělocvičné jednoty Sokol Kladno	14
4.3	První Sokol kladenský 1869 - 1877	15
4.4	Znovuobnovení kladenské jednoty	17
4.4.1	Události po roce 1895, Stavba sokolovny a vznik nové župy	19
4.4.2	Socialistické hnutí, dělnická jednota a jejich střety se Sokolem Kladno..	21
4.4.3	Události přelomu století, ženský Sokol a volba nového starosty	22
4.4.4	Jízdní odbor Sokol Kladno a problémy jednoty po roce 1902	24
4.4.5	Pátý všesokolský slet a stabilizace poměrů	26
4.4.6	Rok 1909, spor Sokola Kladno s „Lidovými novinami“	27
4.4.7	Rok 1911 a zrovnoprávnění ženského odboru TJ Sokol Kladno.....	29
4.4.8	Šestý všesokolský slet a jeho dopady na dění v kladenské jednotě.....	30
4.4.9	Předválečné období na Kladensku	32
4.4.10	Začátek první světové války a slet v Brně 1914	33
4.4.11	Kladenská jednota v období první světové války	36
4.4.12	Rok 1918, vznik republiky a stabilizace kladenské jednoty	40
5	Diskuse.....	42
6	Závěry	44
7	Použité zdroje	46
8	Přílohy.....	48

1 Úvod

Ke jménu tělovýchovného spolku Sokol se váže již více než 150 let české historie. Historie spojené se zásadními událostmi národního boje. Ve svých počátcích za rovnost Čechů v rámci Habsburské monarchie a poté proti sílícímu tlaku ze strany Němců. Spolek Sokol je již od doby svého založení v roce 1862 určitým symbolem české hrdosti a cti. Sokol byl založen v roce 1862 univerzitním profesorem Dr. Miroslavem Tyršem. Jeho představa byla rozvíjet cvičence jak po stránce tělesné, tak duševní. Na mravní hodnoty a „sílu ducha“ byl kladen stejný důraz jako na sílu fyzickou. A možná i toto nadčasové pojetí sportu a národního cítění je jedním z důvodů, proč si, i přes veškerou nepřítelů osudu, Sokol udržel svou tradici a sympatizanty až do dnešní doby.

Ve své práci se chci podrobně zaměřit na historii Tělovýchovné jednoty Sokol Kladno od jejího založení v roce 1869 až do roku 1918. Budu pracovat převážně s nezpracovaným archivním materiálem archivu jednoty Sokola Kladno. Chci přiblížit nadšení provázející vznik jednoty a hrdost, se kterou byla prováděna tělovýchovná a vzdělávací činnost, i následnou bolest v těžkých letech. Ať už se jednalo o první zakázání jednoty v roce 1877 nebo kruté období první světové války, která si vyžádala i životy bratří z kladenské jednoty. Abychom plně porozuměli nutnosti založení podobné organizace, stručně nastíním dobu vzniku, to znamená politicko-sociální situaci okolo roku 1860. Zaměřím se na soupeření s jinými podobně laděnými spolky, jak českými, tak i německými. Důležitou částí mé práce bude také činnost kladenské jednoty během první světové války. Mou snahou bude pracovat s dobovými kronikami, korespondencí a archivním materiálem jednoty Sokol Kladno.

2 Cíle práce

Hlavní cíl práce

Cílem této bakalářské práce je na základě materiálu získaného z archivu jednoty Sokola Kladno podrobně přiblížit historii spolku od jeho založení do roku 1918 a zaměřit se na nejzásadnější události spojené s jeho historií.

Dílčí cíle práce

1. Analýza doby a okolností za kterých spolek Sokol vznikl
2. Stručně přiblížit obecnou historii spolku Sokol
3. Zaměřit se na sběr co největšího počtu pramenů souvisejících s kladenskou jednotou
4. Poukázat na největší problémy spolku Sokol Kladno v průběhu jeho existence
5. Přiblížit činnost jednoty v době míru v kontrastu s obdobím první světové války
6. Ukázat význam a přínos kladenských Sokolů za první světové války a při vzniku Československého státu

3 Česká Obec Sokolská

Česká obec Sokolská je občanské sdružení, které k dnešnímu dni čítá více než 174 000¹ členů. Hlavní sídlo má v Praze na Újezdě, v Tyršově domě.

Jak definují spolek jeho stanovy - ČOS je: „*dobrovolný, demokratický, nezávislý a nepolitický spolek, sdružující své členy a členky bez rozdílu národnosti, náboženského vyznání, politického přesvědčení, rasy nebo jiných rozdílů.*“²

Organizačními jednotkami spolku jsou samostatné pobočné jednotky, tedy tělocvičné jednoty a sokolské župy. Hlavní cíle ČOS vycházejí z odkazu svých zakladatelů, Miroslava Tyrše a Jindřicha Fügnera: „*účelem a cílem je zvyšovat tělesnou zdatnost svých členů. Organizovat a vykonávat tělovýchovu, sportovní, kulturní a společenskou činnost, podporovat rozvoj osobnosti a vychovávat k čestnému jednání v životě soukromém i veřejném, k národnostní, rasové a náboženské snášenlivosti, k demokracii, svobodě, a humanismu, k osobní skromnosti a ukázněnosti, k lásce k rodné zemi a úctě k duchovnímu dědictví našeho národa.*“³

Jak už jsem zmínil, stanovy jsou tvořeny na základě odkazu zakladatelů, Miroslava Tyrše a Jindřicha Fügnera. I přes více než 150 let od založení spolku si zachovaly původní primární cíl. Prostřednictvím tělesné výchovy a sportu zvyšovat fyzickou zdatnost obyvatelstva, dále pak u svých členů prohlubovat demokratické principy a dbát na jejich mravní výchovu a občanskou zodpovědnost. Zjednodušeně můžeme říci, že spolek Sokol vyrostl na antické ideji Kalokagathie prohloubené a rozvinuté Miroslavem Tyršem, Jindřichem Fügnerem a jejich následovníky.

¹ Kubín, 2012

² http://www.sokol.cz/sokol/organizace/StanovyCOS_2014.pdf, str 1 [28.5. 2014]

³ http://www.sokol.cz/sokol/organizace/StanovyCOS_2014.pdf, str 1 [28.5. 2014]

4 Doba a okolnosti vzniku spolku Sokol

Sokolství je významný, typický český fenomén, který se výrazným způsobem zapsal do historie českého i slovenského národa a do určité míry ovlivnil i jiné společnosti. Je spojen s vrcholící dobou obrozeneckou, s emancipací české kultury a celého českého živlu, s bojem o samostatnost státu, s bojem proti násilí apod. Abychom plně porozuměli nutnosti založení podobné organizace, je nejprve nutné proniknout hlouběji do dané doby a seznámit se s událostmi, které předcházely roku 1862.

4.1 Přes národní obrození k založení spolku Sokol

Proces národního obrození jako takového, se nejčastěji datuje zhruba od 60. let 18. století. Jeho snahou bylo právě pozvednout český jazyk a zasadit se o jeho znovuzanesení do nejvyšších kruhů politických i kulturních. Mezi nejvýznamnější představitele patřili Alois Jirásek, Josef Dobrovský, Josef Jungmann, Josef Kajetán Tyl, nebo František Palacký. České národní obrození bylo jakousi snahou těchto českých buditelů o emancipaci v rámci rakouské monarchie. Hybnou silou národního obrození byly reformy Josefa II., které určily němčinu jako jediný vyučovací jazyk na českých středních a vysokých školách. České vzdělané společnosti byly jasné neblahé důsledky, které by podobné rozhodnutí mohlo mít na budoucnost češtiny. Proto zintenzivnili snahu o povznesení češtiny. Národní obrození můžeme podle historika Miroslava Hrocha rozčlenit do tří fází – učenecké, agitační a masové. Cílem obrozenců bylo, aby národní cítění prostoupilo všechny vrstvy obyvatelstva, což se jim také nakonec podařilo. Národní obrození vyvrcholilo rokem 1848.

V roce 1848 vypukla téměř v celé Evropě revoluce. Lidé nebyli spokojeni s dosavadním absolutistickým zřízením, volali po liberalizaci. Revoluce se nevyhnula ani Praze. Do čela revoluce v Čechách se postavil takzvaný Svatováclavský výbor, který požadoval změnu ústavy a označení Čechů jako většinového národa. S tím souviselo i povznesení významu češtiny na území Čech. Císař poté 8. dubna 1848 vydal kabinetní list, na základě kterého bylo částečně vyhověno požadavku Svatováclavského výboru. Pro naši věc bylo zásadní zrovnoprávnění Čechů a Němců. Němci, kteří se klonili spíše k myšlence zřízení velkoněmeckého státu, se cítili tímto rozhodnutím poškozeni. Ve výsledku došlo k dalšímu vyhrcození situace mezi Čechy a Němci.

Veškeré ústupky, které však Češi na rakouském císařství v této době vydobyli, vzaly za své po změně na rakouském trůně. Císaře Ferdinanda I. nahradil František Josef I. Došlo k nastolení Bachova neoabsolutismu. Ale i přes zdánlivý neúspěch Palackého Národního výboru měla revoluce svůj význam. Došlo ke změně samosprávy, byl zrušen feudalismus a zřízena obecní samospráva. Češi se v této době začali chápat jako národ. Revoluce navíc přinesla naději na určitou změnu dlouho zaběhnutých poměrů. Výrazným hybatelem doby byla právě nastupující generace učenců, umělců a politických činníků, kteří zažili revoluci a získané zkušenosti využili v dalším boji za Český národ.⁴

„Ať už tuto generaci označíme jakkoliv, „věčně mladou“ ji činilo, že v českém prostředí vyvolávala cosi obdobného německému hnutí bouře a kvasu. Právě proto je na místě radit k ní, a to hodně do popředí, i muže, jehož působení uvádělo veřejnost do tolik potřebného společenského (a zdaleka ne jen tělesného) pohybu, třebaže se původně nejmenoval Miroslav Tyrš.“⁵

Osoba profesora Ph.Dr. Miroslava Tyrše je pro jakoukoliv budoucí sokolskou činnost naprosto zásadní. Český učenec, kritik, historik a univerzitní profesor je pro Čechy jednou z nejvýznamnějších postav 19. století.

4.2 Založení spolku Sokol

V roce 1859 došlo k porážce rakouské armády na severoitalských bojištích v bitvě u Solferina. Přišla destabilizace politické situace a na rakouské císařství padla krize. Tato porážka vedla k odvolání Alexandra Bacha z úřadu ministra vnitra. Bach by se dal jistě označit za hlavní symbol tehdejšího reakčního neoabsolutismu Františka Josefa I. Došlo k uvolnění poměrů a liberalizaci společnosti. České věci nestálo nic v cestě. Říjnovým diplomem z roku 1860 se císař zřekl absolutismu. A jeho moc byla omezena ústavou. Čeští učenci a politici mohli svobodně konat svou věc. Zakládaly se veřejné besedy, pěvecké a čtenářské spolky.

Jak uvádí ve své knize O Sokole Jan Pelikán, tak ovšem chyběl jakýkoliv společný program, směr kterým by se český národ dál ubíral. Spolky zatím vznikaly tak

⁴ Kočí, 1978

⁵ Sak, 2012, str. 12

nějak samovolně, bez společného propojení. Cílem však byla snaha o národní soběstačnost a národní samosprávu. K tomuto cíli se přiblížily jako první tři spolky. Prvním takovým spolkem byl pěvecký spolek Hlahol, který založil šlechtic Rudolf Thun Taxis. Dalším spolkem, vznikajícím na podporu českých literátů, je Svatobor. Spolek založený okolo trojice Palacký, Rieger, Brauner. A třetím spolkem byla Umělecká beseda, vznikající na podnět malíře Josefa Mánese a Karla Purkyněho. Ten sdružoval umělce, malíře, sochaře, hudebníky a příznivce umění. K těmto spolkům přibýlo v průběhu několika málo let nespočet dalších. Členové pak společně manifestovali, často v krojích, a podnikali různé akce na podporu Čech. Například poutě na Říp a jiná památná místa české historie. Politických spolků bylo mezi ostatními poměrně málo. Přesto narůstal ve společnosti tlak. Němci se takového rozvoje české kultury obávali. A tak pochopitelně vznikaly také spolky německé. Tělocvičné spolky nebyly v tomto období příliš rozšířené.⁶

Už v 19. století však byly známé blahodárné účinky cvičení na organizmus. Právě tak se k tělesnému cvičení dostává i Tyrš. Jako malý byl často nemocný, ostatně měl k tomu i genetické předpoklady. A proto ho jeho strýc, Antonín Kirschbaum, přivedl do tělocvičného ústavu Rudolfa von Stephanyho. Zde se malý Miroslav poprvé setkal s tělocvikem. Pro jeho další život mělo toto setkání zásadní význam. A to i přes fakt, že ústav navštěvoval asi jen necelý rok. Tyrš odjakživa miloval antiku. V antickém Řecku měl také vzor pro realizaci svého plánu se Sokolem. Antičtí atleti s krásnými vypracovanými těly a ušlechtilým charakterem, jak jsou často popisováni v antických bájích a pověstech, zapříčinili Tyršovu touhu se tomuto ideálu znovu přiblížit prostřednictvím Sokola. Tělocvik se v této době provozoval pouze v soukromých ústavech a na vyšších školách. Na počátku června 1861 však byl ve Vídni založen Vídeňský tělocvičný spolek. To byl impuls i pro české cvičitele Schmidtova ústavu. První plány hovořily o česko-německém tělocvičném spolku. Vzhledem k vyhrčené národnostní situaci se však založení takového spolku nezdařilo. Obě strany, jak česká, tak i německá, měly o spolku své představy. Kompromis se najít nepodařilo a tak výsledkem všeho je založení dvou, na sobě nezávislých tělocvičných spolků. Nejprve v lednu roku 1862 dochází k založení Prager Männerturnverein, ryze německého. Tento

⁶ Pelikán, 1920

krok pochopitelně nemohl zůstat bez odezvy. Miroslav Tyrš, Eduard Grégr a Julius Grégr vypracovali stanovy, které byly 17. prosince 1861 předloženy ke schválení, ke kterému došlo 27. ledna 1862. A na základě těchto dokumentů byl založen první český tělovýchovný spolek - Tělocvičná jednota pražská. Za datum založení spolku Sokol je pokládán den 16. února 1862, kdy se v Malypetrově tělocvičně, v budově české reálné školy, konala ustavující valná hromada sedmdesáti pěti členů nově vzniklého spolku.⁷

„Dne 16. února 1862 odbyvána první valná hromada tělocvičné jednoty pražské, za účastenství 75 členů, v níž zvoleni starostou Jindřich Fügner, do výboru Dr. Miroslav Tyrš, JUC. Tomáš Černý, Ferd. Fingerhut, MDr. Edv. Grégr, JUDr. Jul. Grégr, Jan Kryšpín, František Písařovič, Rudolf Skuherský, Karel Steffek, kníže JUDr. Rud-Thurn Taxis a Emanuel Tonner.“⁸

Tito významní čeští mužové stáli u zrodu SOKOLA - první české tělocvičné organizace. Sokolu byla hned v počátcích nabídnuta tělocvična Jana Malypetra, který vlastnil ústav v ulici Panské a který byl také velkým zastáncem tělocviku. Zde byla také dne 5. března 1862 zahájena činnost spolku. Miroslav Tyrš byl zvolen místostarostou spolku a Eduard Grégr byl zvolen jeho jednatelem. Spolek se rychle přeorientoval z vyložené tělovýchovné na spolek hluboce související s národní věcí. Hlavním cílem se stala výchova mládeže jak po tělesné stránce, tak po stránce morální a duševní.

„Šťastnou náhodou a přičiněním mužů v čele spolku postavených, pochopen v pohnutých dobách oněch úkol a význam tělocviku národního ve všech vrstvách české společnosti, národ náš přijal věc Sokolskou za svou, přiděliv jí úkol vysoce důležitý, odchování mládeže české k síle a statnosti, aby ona s mužností na cvičišti získanou čeliti mohla všem zlobám, budoucnost národa ohrožujícím. Proto onen velký vzruch, ono nezměrné nadšení, onen radostný jásot, který uvítal Sokolstvo při prvním jeho kroku co mužného hlasatele nově zjařené síly české, co toužený předmět nejsmělejších nadějí srdcí vlasteneckých.“⁹

⁷ Scheiner, 1887

⁸ Scheiner, 1887, str. 20

⁹ Scheiner, 1887. str. 21

Sokol si u české veřejnosti rychle získal značnou oblibu. Jeho členy se postupně stávali lidé všech věkových kategorií. Samotné jméno spolku Sokol navrhl Emanuel Tonner. Název oslavuje hrdiny černoohorského odporu proti tureckému útlaku. Tento název se začal oficiálně užívat až od roku 1864. V původních stanovách nefiguroval z obavy, že by ho úřady nemusely schválit. K symbolům spolku patřil také kroj, ve kterém se sokolové zúčastňovali slavnostních akcí a poutí. První poutí, kterou podnikli, byla pouť na horu Říp 27. dubna 1862.¹⁰

Sokolský kroj vznikl podle návrhu Josefa Máneše a skládal se z klobouku se stužkou a odznakem, kajdy (kabát), kalhot z ruského plátna a červené košile. Klobouk však posléze nahradila soukenná čapka. Sokolský kroj se vyvíjel postupně. Svého ducha do něho vtiskli kromě Josefa Máneše také Miroslav Tyrš a Jindřich Fügner. Dále pak doktor J. Musil. O kroji se jednalo hned po založení spolku. Krojem se rozuměla určitá manifestace spolku, zajišťoval viditelnou příslušnost ke spolku. První kroj byl definitivně schválen valnou hromadou dne 10. dubna roku 1862.

„Ustanovení kroje. Výbor navrhuje kazajku a kalhoty z ruského plátna, klobouk kulatý s pentlí a odporučuje košili červenou (na kterou ale nikdo vázán býti nemá). Návrh ten se přijímá bez odporu.“¹¹

Výsledkem tedy bylo, že k turnéřské kazajce, v které se tehdy cvičilo, se přidaly kalhoty téže barvy a pokrývkou hlavy byl slovanský klobouček. Návrh červené košile měl na svědomí Jindřich Fügner, který v té době dostal darem od svých přátel z Itálie právě takovou červenou blůzu. Říkalo se jí Garibaldovská. Ta vyjadřovala i určitý nacionální vztah. Klobouček byl zanedlouho ozdoben pérem a písmenem S. Sokolský kroj se dále vyvíjel a konečné podoby dosáhl v roce 1864. Byl to určitý kompromis mezi návrhem Tyrše (žádná kajda, červená blůza, černoohorské čepice, holínky) a návrhem Fügnera, který žádal pouze nepatrné změny na původním kroji. Konečným produktem tedy byl kroj, skládající se z vlněných kalhot a kajdy. Červená košile, černý

¹⁰ Scheiner, 1887

¹¹ Pelikán, 1920, str. 28

pas s monogramem, holínky a čapka s pérem. V roce 1880 byl ke kroji přidán ještě nepromokavý plášť zvaný havelok.¹²

To, jak si svého kroje sokolové vážili, dokazuje citace z knihy Jana Pelikána: „*O tom, zda má se jíti v kroji či v šatě občanském, rozhoduje výbor jednoty a bez jeho schválení nesmí nikdo kroje použít. I tu pak nošení kroje má býti omezeno na průvod, vystoupení hromadné a nejkratší cestu na seřadiště a domů. Prodlévání v kroji v místnostech veřejných dlouho před a po vystoupení spolkovém neb nad nejnutnější potřebu je nešvarem trestuhodným. Užívati kroje ke zvaní na ples, neb k šibřinkám či dokonce jako úboru či masky při podobných příležitostech, je nepřípustno. Chování a vystupování jednotlivců i větších celků v kroji musí býti vždy a v každém směru bezvadné v duchu zásad sokolských. Cvičebního úboru smí býti použito toliko v šatnách, na seřadištích a cvičištích. Přicházeti v něm mezi diváctvo jest naprosto nepřípustno. Ani žena, ani muž nesmí se v šatě cvičebním objeviti mimo místo ke cvičení, řadění a svlékání určené. Je to příkaz cti a kázně spolkové.*“¹³

4.2.1 Rozvoj sokolstva a založení tělocvičné jednoty Sokol Kladno

Sokolská myšlenka se u veřejnosti setkala s pochopením a sokolství bylo záhy velice populární. V roce 1862, tedy v roce založení Sokola pražského, bylo založeno dalších osm sokolských jednot. Do roku 1864 bylo jednot již šestnáct. Myšlenka sokolství se šířila i mimo českou zem, a tak v roce 1865 evidujeme sokolskou jednotu v Lublani a v roce 1866 dokonce ve Spojených státech amerických, konkrétně ve městě Chicago a St. Louis.

Počet sokolských jednot rychle stoupal až do roku 1871. K tomuto datu máme informace o 131 jednotách s více než dvanácti tisíci členy. Právě v tomto plodném období se v kronikách poprvé setkáváme i se sokolskou jednotou kladenskou.¹⁴

Kladno se během pouhých dvou dekád na konci 19. století vyšvihlo ze statutu nepříliš důležitého městečka na pozici významného průmyslového města. Na přelomu

¹² Pelikán, 1920

¹³ Pelikán, 1920, str. 30

¹⁴ Waic, 2012

19. a 20. století se město Kladno mění v centrum těžkého průmyslu celých středních Čech. Po objevení ložisek černého uhlí dochází k masivnímu rozvoji železárenského průmyslu a vytvoření množství nových pracovních míst. Dochází k přílivu nových obyvatel, rozvoji kultury, obchodu a také spolkového života. Před nálezem uhelných ložisek bylo Kladno pouze nepříliš významnou vesnicí a posléze malým městečkem spravujícím zdejší zemědělskou činnost. Objevení ložisek černého uhlí mělo za následek příliv nových obyvatel a také příchod revolučních obrozeneckých myšlenek. Z Prahy se také rozšířil trend nových spolků a činností, s nimi spojenou. Půda pro vznik zdejší jednoty byla připravena. Jednota byla založena s velkou slávou v roce 1869.

Tělocvičná Jednota Sokol Kladno je součástí Župy Budečské. TJ Sokol Kladno je jednou z nejstarších tělovýchovných organizací na Kladensku. Vznikla již v roce 1869. Díky dochovaným kronikám v archivu kladenské sokolovny se bohaté historii tohoto spolku můžeme věnovat velice podrobně.

4.3 První Sokol kladenský 1869 - 1877

Dějiny kladenské jednoty jsou velice pestré. Po roce 1862 se sokolská myšlenka začala šířit po celých Čechách. První jednota na Kladensku byla založena, když se myšlenka sokolství rozlila i po českém venkově.

První schůze projednávající možnost založení sokolské jednoty na Kladně proběhla už v roce 1868. Schůze se účastnili pozdější bratři: Paikrt, technický úředník na hutích, inženýr Brunkhofer, bratr Messany, Jindřich Sajdl, bratr Nový a inženýr Nováček. Výsledkem schůze bylo založení Jednoty Sokolské v Kladně. Stalo se tak v červnu roku 1869. Prvním starostou byl zvolen Jindřich Sajdl, který byl správcem místního velkostatku. Jednatel byl František Holan, městský účetní. Pokladníkem se stal Josef Boháč. Prvním náčelníkem byl zvolen Josef Paikrt. Cvičilo se pod vedením bratra Thona.

První nářadí, na kterých se cvičilo, byly hrazda a koza. V době po založení Tělocvičné Jednoty Kladno ještě nestála kladenská sokolovna. Cvičení probíhalo nejprve v sále „U Rohanů“ poté se přesunulo do letní tělocvičny „U Sýkorů“. Dalším sídlem Sokolů bylo „U Oule“ v místě, kde dnes stojí kladenská radnice, a následně sokolové zakotvili „U Apolla“. Kladenská jednota se od svého založení účastnila všech

politických a národních slavností. První z takových vystoupení bylo v Těhuli u Slaného, v roce 1870, kde se sokolové sešli v počtu 160 cvičenců v krojích. Celá akce byla protestem proti prosincové ústavě z roku 1867, která potlačovala svrchovanost českých zemí. Ty byly prohlášeny za pouhé provincie. Akce podobného charakteru byly tvrdě pronásledovány ze strany Vídně. Samotná ústava byla uzavřena bez české přítomnosti. V Čechách byl proti ústavě veden boj jak ze strany politiků, tak sokolstva. Panoval otevřený nesouhlas s říšským výnosem, který Češi dávali najevo takzvanými tábory, při kterých se bouřlivě protestovalo. Ony zmíněné tábory byly konány proti zákonu a účastnili se jich také sokolové kladenské jednoty v krojích.

Po této době počátečního nadšení však přichází doba úpadku, která postihla sféry politické, veřejné i spolkové. V sedmdesátých letech postihla český národ krize, způsobená nenaplněnými představami o vývoji národní politiky. To mělo za důsledek snižování počtu jednot. Navíc se objevují další, konkurenční spolky. V knize Miroslava Tyrše O sokolské ideji, se můžeme dočíst o „boji“ o členy se spolkem hasičským. Po roce 1870 pobýval Miroslav Tyrš v Itálii. Léčil si zde své nemoci podlomené zdraví. V tomto období nastal v chodu sokolských spolků obrat o sto osmdesát stupňů. To mělo vliv i na kladenskou jednotu. Necvičilo se. Jednota pořádala pouze občasné výlety. Tato nečinnost se v kladenské jednotě projevuje až do roku 1877. V tomto roce se jednota rozhodla oslavit výročí smrti mučedníka Jana Husa a při této příležitosti se konal průvod. Ani tato akce se nesetkala se vřelým přijetím ze strany Vídně. Když potom vystoupil se svým projevem bratr Hora, jednatel kladenského Sokola, a veřejně podpořil ruské vítězství ve válce proti Turkům, a zaslal do ruského hlavního stanu blahopřejný telegram, byla kladenská jednota úředně zrušena. Tělocvičné nářadí bylo věnováno zdejší obecné škole, protože nikdo z vedení jednoty ani jejích 73 členů nevěřil, že by byla v budoucnu obnovena. Tím by se dala uzavřít první perioda dějin Sokola kladenského. Na historii kladenského spolku se jasně zrcadlí charakter doby. Nabízí se nám pohled na hlavní problémy a složitou situaci, se kterou se museli zakladatelé vyrovnávat.¹⁵

¹⁵ Archiv Sokola Kladno, *Kronika Sokola kladenského*

4.4 Znovuobnovení kladenské jednoty

V období po roce 1877 se i přes veřejně prezentovanou nečinnost a rezignovanost Sokolů na Kladensku na sokolskou myšlenku nezapomnělo. Během let 1877 – 1882 rostla touha o obnovení jednoty a vše vyvrcholilo v roce 1883. Jednota znovu zahájila svou činnost.

Ze „starých“ sokolů zůstali v jednotě bratři Josef Týfa a Čeněk Meisner. V roce 1883 probíhaly snahy o rozšíření základny. Na konci roku 1883 čítala jednota už 77 členů. Novými členy a zároveň představiteli vedení jednoty se stali bratři JuDr. Heppner jako starosta, náčelníkem byl doktor Frankenberger. Ladislav Šťastný byl jednatelem, Josef Bláha pokladníkem a Josef Týfa, správcem inventáře. Cvičilo se v tělocvičně obecné školy pod Průhonem.

Po rozpuštění první jednoty v roce 1877 zbylo Sokolům jen velmi málo použitelného nářadí. Byla to koza, kůň a nedostatečná bradla. Nic jiného nezbylo. Bylo potřeba nového nářadí. Vybavení nové jednoty přišlo na 178 zlatých a 50 krejcarů. Hrazeno bylo z části sokoly a z části kladenskou obcí. Cvičitelem byl bratr Daniel Corvín, který si účtoval 3 zlaté za jednu cvičební jednotku. I když bylo umožněno cvičení v tělocvičně obecné školy, toužili sokolové po vlastním stánku.

V roce 1883 tak započala sbírka na novou kladenskou sokolovnu. Začalo se vybírat od částky 13 zlatých 93 krejcarů, která zbyla po první jednotě. V roce 1884 vznikla ještě takzvaná „obleková komise“, která měla za cíl vybavit členy jednoty odpovídajícím krojem, aby bylo umožněno uctít památku doktora Miroslava Tyrše v Praze.

V roce 1885 došlo k prvnímu veřejnému cvičení, které započalo svoláním starosty Heppnera: *„Bratři! Když byl první Sokol kladenský v roce 1877 pro politické demonstrace rozpuštěn, nebylo naděje, že kdy zase by se utvořiti mohl. Po spánku téměř 7letém sešel se malý hlouček vlasteneckou snahou nadchnutých junáků, aby utvořili Sokol nový. Vzдор všem možným nárazům a nepříjemnostem z mnohých stran uvedli jednotu v život. Než nebylo zde místnostim nebylo nářadí, nebylo cvičitelů a nebylo důvěry!! Po 1½ leté vytrvalé práci v zátíši chceme důstojně vystoupiti na veřejnosti.*

Nejdůstojněji může jednota vystoupit veřejným cvičením. První naše veřejné vystoupení je důležitosti veliké: ono má nás ve snahách našich utvrdit, má nás ještě k větší činnosti vzpružit, jím mají předsudky namnoze u nás o sokolstvu panující vyhlazeny být, ono má být slavností zakládání základního kamene při stavbě naší jednoty. Ne okázale, ale důstojně chceme vystoupit. Důstojně však můžeme vystoupit jen tehdy, když Vy, bratři milení, nás opuštěné nenecháte a přejdete jako jeden muž, aby každý z Vás, odnesl si část zásluhy a upevnění jednoty naší. Těšíme se neličeně na okamžik, kdy pravice Vaše stisknouce Vás uvítáme. – Nazdar- z výboru tělocvičné jednoty Sokol na Kladně. Ferd. Bešťák, jednatel. – Mudr O. Frankenberger, náčelník, Judr. Heppner, starosta. “¹⁶

Zmíněné cvičení se dle dobových dokumentů opravdu vydařilo a cíl, tedy vzbuzení zájmu o cvičení v přírodě a samotný Sokol, byl splněn.

Následujícího roku (1886) vysílá jednota svého dosavadního člena bratra Hospockého do Prahy, aby se zúčastnil cvičitelského kurzu. I přes úspěch u veřejnosti se sokolové znovu setkali s překážkami a to zejména ze strany úřadů. V dubnu 1887 zakázala městská rada závody žactva na Kladně. Také proto se ze zprávy sepsané náčelníkem Bešťákem v roce 1888 dovídáme, že jednota kladenská není schopna postavit ani jedno „pocitivé“ družstvo a informaci doplňuje ironickou poznámkou, že pro Kladno bylo štěstím, že všesokolský slet v témže roce byl zakázán. Oživení kladenských vod přinesl až rok 1888, kdy do Kladna přijeli cvičitelé z Prahy a zájem o cvičení pod kvalifikovanými vedoucími přinesl své ovoce. Již následujícího roku se z náčelnické zprávy dovídáme o stabilizaci situace a založení družstva dorostenců.¹⁷

V roce 1889 došlo k dělení župy středočeské a vznikla nová župa – Podbělohorská. To se setkalo s velkou nevolí a také s nepochopením kladenských, kteří si nepřáli vznik nové župy, zejména z obavy o budoucnost jednot po rozdělení. Vše se nakonec vyřešilo smírně a 5. dubna 1891 dokonce vstupuje jednota Sokol Kladno ve svazek s jednotou Podbělohorskou.

Vzrůstající počet členů jednoty si počátkem roku 1891 vyžádal i změnu stanov. Stanovy, které byly platné od založení Sokola Kladno, po roce 1869 již značně

¹⁶ Archiv Sokola Kladno, *Kronika Sokola kladenského*

¹⁷ Tamtéž

nevyhovovaly. A proto se výbor, konaný 5. ledna 1891 rozhodl valné hromadě předložit svůj návrh, stát se členem některé župy. Jednota se stala členem župy Podbělohorské. Na rok 1891 byl naplánován druhý všesokolský slet, na který se jednota poctivě připravovala. Zúčastnilo se ho 72 bratrů v krojích. 19 bratrů cvičilo prostná, 2 družstva cvičila na nářadí, 1 v nižší kategorii a cvičitelé vytvořili své vlastní družstvo na hrazdě, koni a bradlech. Náčelník kladenské jednoty bratr František Rössler byl jmenován do sboru rozhodčích za župu Podbělohorskou.¹⁸

Jednota Sokol Kladno mezi lety 1883 - 1890

Rok	Starosta	Jednatel	Náčelník	Počet členů
1883	Dr. F. Heppnar	L. Šťastný	O. Frankerbeger	103
1884	Dr. F. Heppnar	Č. Meisner	O. Frankerbeger	125
1885	Dr. F. Heppnar	F. Bešťák	O. Frankerbeger	168
1886	O. Frankerbeger	B. Kuna	D. Corvín	186
1887	J. Týfa	J. Marcín	F. Bešťák	227
1888	V. Havlík	J. Marcín	Č. Meisner	293
1889	V. Havlík	F. Dus	L. Pintner	266
1890	V. Havlík	F. Dus	F. Rössler	304

4.4.1 Události po roce 1895, Stavba sokolovny a vznik nové župy

Rok 1895 je pro kladenskou jednotu významný hned z několika důvodů. Prvním z nich byla valná hromada ze dne 3. února, na které se zkonkretizovala cesta k uskutečnění snu kladenských Sokolů. Tím byla stavba vlastní sokolovny podle návrhu stavitele Václava Krotkého. Základní kámen byl položen 2. června 1895 za účasti všech místních spolků, úřadů a městských zastupitelů. Přítomny byly také sokolské jednoty Buštěhrad, Kladno, Kralupy, Kročehlavy, Nové Strašecí, Radotín, Rakovník, Slaný, Smíchov a Unhošť.

¹⁸ Dvořáková, 1997

Stavba sokolovny s sebou však nesla i záporné emoce, zejména když na svou funkci rezignoval dosavadní starosta jednoty Vilém Havlík. Jeho rezignace byla projevem nesouhlasu se spěchem, s jakým byla započata stavba sokolovny bez dostatečného finančního zajištění. Báł se zejména negativního ohlasu veřejnosti, pokud by stavba nebyla dokončena. Nástupcem bratra Havlíka se stal Čeněk Meisner. Havlíkova černá předpověď se však nevyplnila a sokolovna byla k radosti všech Sokolů dostavěna podle plánu. Druhou významnou událostí roku 1895 byl třetí všesokolský slet v Praze.

Stavba nové tělocvičny opět zvýšila zájem veřejnosti a do jednoty přibyli noví členové. Na konci roku 1895 čítala jednota 459 členů. Nová sokolovna byla oficiálně otevřena 13. září 1896. První kladenská sokolovna obsahovala sborovnu, úřadovnu a zasedací síň. Kulturní činnosti zajišťovala sokolská čítárna a knihovna. Dále se zde také konaly různé přednášky, které se týkaly především sokolské historie. Sokolské kulturní činnosti se věnovalo veliké úsilí.¹⁹

*„O vzdělávací činnost v jednotách sokolských pečují vzdělávací odbory jednot, žup a Č.O.S. Úkolem jich jest péče o povznesení mravních a duševních sil členů sdružení sokolského, jakož i jeho dorostu a lidu československého. Vzdělávacímu odboru ČOS se ukládá, aby co nejdříve vypracoval a výboru ČOS předložil rady pro vzdělávací odbory.“*²⁰

*„Jednotám se doporučuje, aby přispívaly ke zřizování veřejných knihoven a čítáren, opatřených dobrou četbou, obcemi a okresy, a kde založení jich takto docílit nelze, aby jich zřízení za součinnosti všech národních spolků a korporací pod záštitou obecních představenstev se přičiňovaly. Dále se doporučuje, jednotám aby působily ke zřizování knihoven, též okolním obcím, kde knihovna vyhovující není, by se propůjčovaly a po čase vyměňovaly. Zřizování knihoven pro dorost se jednotám ukládá. Vzdělávací odbor ČOS nechť sestaví seznam vhodných knih pro dorost.“*²¹

¹⁹ Dvořáková, 1997

²⁰ Pelikán, 1927, Str. 42

²¹ Pelikán, 1927, Str. 43

Nová sokolovna s vlastní knihovnou a čítárnou, vysoce zvyšovala prestiž kladenské jednoty. I proto byli čelní představitelé kladenského Sokola v rámci struktury České Obce Sokolské velice váženi.

Rozšíření sokolské ideje mělo v 90. letech za následek vznik velkého počtu nových sokolských jednot. To velice komplikovalo činnost v župě Podbělohorské. Proto se začalo uvažovat o zřízení nové župy, aby bylo župě Podbělohorské ulehčeno. Vypracováním návrhu pro Českou Obec Sokolskou byli pověřeni bratři Rössler, Kasík a Bledý. Návrhem se Č.O.S. začala zabývat v následujícím roce a nápad na rozdělení župy Podbělohorské podpořila. Tak tedy 12. 4. 1897 došlo k jednání o jménu nové župy. Župa se měla jmenovat Libušínská, podle lokality kde v minulosti stál hrad kněžny Libuše. Č.O.S. navrhla název župa Budečská, ze stejného důvodu. Tak se také nová župa nakonec jmenovala. Hlavní sídlo měla na Kladně a do jejího výboru byli zvoleni také dva bratři z kladenské jednoty. Byli to bratři Kýn a Lorber. Župa Budečská zaštiťuje kladenský Sokol dodnes.²²

4.4.2 Socialistické hnutí, dělnická jednota a jejich střety se Sokolem Kladno

Od počátku osmdesátých let se musel spolek Sokol vypořádávat i se silicím tlakem ze strany konkurenčních spolků. Prvním takovým spolkem byl spolek hasičský. Sokolové se s hasiči nejprve snažili najít společnou řeč, ale výsledek nebyl nikterak valný. Druhým spolkem byly takzvané dělnické tělocvičné jednoty, které vznikaly prostřednictvím České strany sociálně demokratické. Tyto jednoty se od spolku Sokol značně lišily. Vznikaly jako podpůrný a agitační prostředek pro politické cíle svých představitelů a členů. Mezi spolky docházelo k častým rozporům. Dělníci si stěžovali, že jsou ze sokolských spolků vylučováni pro své politické přesvědčení. To ovšem nebyla pravda, protože apolitičnost byla jednou z hlavních zásad sokolského spolku. V řadách Sokola se navíc spojovali lidé z různých politických kruhů a zastoupena byla jak levice, tak pravice.

„Za lichou záminku bývalo uváděno, že soc. demokraté jsou z jednot sokolských pro své politické přesvědčení vylučováni. Sokolstvo stojí pevně na zásadě nepolitickosti své organisace a hájí pevně stanovisko, že v jeho řadách je místo pro každého, tedy i

²² Dvořáková, 1997

soc. demokrata. Ve skutečnosti také mnozí sociální demokraté byli nebo jsou členy Sokola, aniž by to vadilo jejich polit. přesvědčení. (Ze známých předseda Nár. shromáždění Tomášek, velit. Org. Čs. Legií v Itálii J. Čapek a org. čes. odboje v Americe Vojta Beneš).“²³

Na přelomu století socialistické hnutí značně posílilo. Jeho ideologie se šířila všemi složkami veřejného života a došlo i k prolínání ve sportovním a tělocvičném odvětví a k třenicím na území Kladenska. V roce 1896 vzniká dělnická tělocvičná jednota, která žádala o začlenění pod hlavičku sokolské župy Žižkovy. To však bylo zásadně odmítnuto. A tak vznikla samostatná dělnická tělocvičná jednota Kladno.²⁴

K tomuto hnutí se v kronice kladenského Sokola váže krátký odstavec. „*Dne 11. dubna propůjčena byla sokolovna družstvem sociálně demokratickému dělnictvu ku konání schůze, při schůzi poškozena byla nejen místnost, ale i tělocvičné nářadí a chování mnohých účastníků bylo tak nečestné, ba přímo protisokolské, že bylo doporučeno družstvu k podobným účelům vůbec nepropůjčovati.*“²⁵

Tento incident způsobil vlnu silného protisocialistického hnutí. Mnozí sokolové tehdy žádali, aby byla svolána schůze, na které se bude jednat o protisocialistickém programu. A aby z jednot byli vyloučeni socialisticky smýšlející bratři. Proti tomuto rozhodnutí se však postavil Dr. Hajn, který poukázal na jednu ze základních stanov Sokola, a to na jeho apolitičnost. Vnitřní politické přesvědčení je věcí každého jednotlivce a byl přesvědčen, že tento krok by jednotu pouze poškodil.

4.4.3 Události přelomu století, ženský Sokol a volba nového starosty

V roce 1897 byl na Kladensku také založen ženský odbor Sokola. O jeho vznik se zasloužil zejména bratr Bohumír Lederer. Organizace byla provedena po vzoru dámského Sokola smíchovského. Cvičitelský sbor vedly: sestry Jánská, Šlégrová a Meisnerová. Školení cvičitelek probíhalo v pražských jednotách. 9. ledna 1898 byl zvolen nový starosta jednoty a to bratr Dr. Hajn. Také se tohoto roku utvořil župní přednáškový odbor. Rok 1898 byl také významný kvůli oslavě narozenin Františka

²³ Pelikán, 1920, str. 43

²⁴ Horáček, 1896

²⁵ Archiv Sokola Kladno, *Kronika Sokola kladenského*

Palackého v jeho rodišti v Hodslavicích na Moravě, kam byli přizváni také bratři kladenské jednoty. Rok 1899 provázely neutěšené poměry ve vedení jednoty, což se navenek projevovalo velmi malou účastí na větších tělocvičných akcích. Byl to pro členy sokolstva zdvižený prst a všem bylo jasné, že je třeba do budoucna hodně věcí zlepšit.

Došlo k určitým administrativním změnám. Například ke zrušení fondu „francouzských gymnastů“, který měl za cíl sbírat peníze na zájezd Sokolů do Francie, kde by šířili slávu svojí jednoty. Místo toho byly utržené peníze použity na stavbu letního cvičiště. V roce 1901 pokračovaly změny další novinkou v kladenském Sokole, a to zahájením cvičení družstva žákyň. Za většinou z těchto „re forem“ stálo jméno starosty Rösslera. Dále byl zřízen úrazový a sletový fond. Kladenská jednota se tohoto roku také účastnila 4. všesokolského sletu v Praze. Přítomna byla v počtu 69 členů, přičemž cvičilo 31 bratří, 10 žáků a 11 žákyň. Vedením sborů byli pověřeni bratři Rössler, Kasík, Procházka, Cibulka a Jeřábek.

I přes zdařilé veřejné vystoupení se nedařilo do jednot přivést nové členy a dokonce se uvažovalo o zrušení Budečské župy. Tomu bylo zabráněno zejména díky kladenským bratrům, kteří naopak navrhovali nové postupy pro zvýšení zájmu o cvičení. Byly to například četné přednášky a ukázky cvičení, do kterých se zapojily jednoty z celého okresu. Jmenovitě jednota Buštěhradská, Dubská a Rakovnická. Kladenská sokolovna investovala peníze ze svého fondu do modernizace budovy a bylo zavedeno elektrické osvětlení. Dále pak bylo pořádáno 11 přednášek. Mezi přednášejícími byli i hosté z Prahy, mimo jiných to byli profesor pražské univerzity Otakar Hostinský, významný český estetik a odborník na divadelní vědu. Dále bratr Josef Scheiner, který vstoupil do Sokola pražského v roce 1872 ve věku jedenácti let. Navštěvoval tělocvičnou školu při Sokolu pražském provozovanou Miroslavem Tyršem. Tam se spolu setkali poprvé a Tyrš se stal jeho učitelem po dobu téměř dvanácti let. Po roce 1881 byl u znovuvydání časopisu Sokol, na kterém se podílel spolu s Tyršem. A v neposlední řadě starosta kladenské jednoty bratr František Rössler.²⁶

²⁶ Archiv Sokola Kladno, *Kronika Sokola kladenského*

4.4.4 Jízdní odbor Sokol Kladno a problémy jednoty po roce 1902

V roce 1902 byl zároveň založen jízdní odbor Sokola Kladno, který funguje pod změněným názvem dodnes. Založení odboru předcházely finanční problémy. Jediným možným východiskem byla veřejná sbírka. Kladenští sokolové však měli vzor ve svých pražských bratřích, kteří zřídili jízdní odbor již o 11 let dřív v roce 1891. Dubnové číslo časopisu Sokol z roku 1891 otisklo dopis, který vyzýval a naváděl ke společné cestě k jízdnímu odboru.

„Drazí bratři! Jednota naše vytkla si ve svých stanovách mimo jiné za účel cvičení se v jízdě na koni. Správní výbor až dosud nemohl přistoupit ku provedení tohoto zajisté důležitého a prospěšného odstavce stanov, ježto zavedení a udržování cvičení takového většího nákladu vyžaduje, který ze jmění jednoty uhrazovati nelze. Než i tomuto účelu jednota naše mohla by vyhověti, kdyby se sestoupil ze středu našeho kruhu bratří, přátel a milovníků jízdy na koni a utvořil svým nákladem.“²⁷

Na Kladně vznikl jízdní odbor podobným způsobem. Byla pořádána sbírka a díky aktivní účasti mohl nakonec první jezdecký oddíl Sokola Kladno vzniknout. Jízdní odbor byl v té době na Kladensku výjimkou. Členové se scházeli 3krát týdně v počtu 49 cvičenců. První vystoupení měli 12. července 1902 při příležitosti Národní slavnosti. Tím byl vzbuzen velký zájem o tuto disciplínu a kladenským Sokolem byl zakoupen první vlastní kůň.²⁸

Rok 1902 byl významný zejména jako 20. výročí kladenské sokolské jednoty. Zároveň v tomto roce zemřel doktor František Ladislav Rieger. Jeho pohřbu se zúčastnili i sokolové kladenské jednoty, delegaci vedl bratr Rössler. Následovala zádušní mše v kladenském kostele.

Rok 1904 započal valnou hromadou, na kterou se však dostavilo pouze 48 členů. Malá účast cvičenců byla způsobena z části i problémem s placením členských příspěvků. Na základě jejich neplacení bylo v roce 1904 mnoho členů jednoty vyloučeno. Množily se žádosti o prominutí anebo alespoň pozdržení plateb. Těmto žádostem bylo z části vyhověno, což mělo za následek vyčerpání družstevní pokladny.

²⁷ ČÍŽEK, 1901, str. 11

²⁸ Archiv Sokola Kladno, *Účetní kniha Sokola Kladno*

Finanční hotovost kladenského Sokola činila v květnu 1904 pouze 49 haléřů. Jednota byla vyčerpaná jak finančně, tak také po stránce kulturní a cvičební.

O zlepšení poměrů se snažil hlavně současný starosta jednoty doktor Hajn, který také daroval jednotě obraz Tyrše a Fügnera. Bratr Studnička, učitel hudební výchovy v kladenské škole, začal pořádat hodiny sokolského zpěvu každý čtvrtek. Bohužel cvičilo se stále ve velice malém počtu. Ze strany vedení byla snaha o zvýšení zájmu zejména pořádáním výletů do okolí Kladna. Byly to výlety do Slaného, Horky v Dobré, Nouzova. Situace se slabou účastí se však stále nelepšila. Mírně se zlepšila situace finanční, a tak mohla být provedena přestavba malého sálu. Rekonstrukce začala 18. června a dokončena byla 16. října. Ke slavnostnímu otevření byla pořádána slavnost a výtěžek z ní šel na účet jednoty.

V roce 1905 se situace nelepšila. Na valnou hromadu konanou 19. ledna 1905 se ze 419 registrovaných členů družstva dostavilo pouze 40. Zdálo se, že zájem o sokolskou věc a cvičení jako takové opadl. V tomto roce se nekonaly žádné významnější sokolské akce, a tak také zájem o samotné cvičení nebyl nijak valný. Národem zmítaly nepokoje spojené s nespokojeností a utlačováním ze strany Rakousko-Uherské vlády. Zajímavostí je, že v době od 5. do 12. prosince 1905 bylo cvičení v Sokole dokonce zastaveno z důvodu obavy o zdraví cvičenců. V tomto období probíhaly totiž demonstrace za rovné a tajné volební právo.

To bylo také později roku 1906 uzákoněno a už v roce 1907 proběhly první rovné volby. Další významnější událostí byl společný župní výlet na Budeč, při oslavách jejího tisíciletého výročí. Pochodu se zúčastnilo asi 300 Sokolů.

A poslední událostí stojící za zmínku je univerzitní extenze, která byla konána od 29. dubna do 20. června 1905. Jednalo se o maraton přednášek významných hostů z Prahy a okolí. Přednášky byly konány každou sobotu a přednášeli univerzitní profesori z Prahy. Se svými pracemi vystoupili profesor L. Čada s prací „O citech a jejich projevech“, doktor L. Počta s prací „O tvorstvu předvěkém“, doktor Otakar Hostinský s prací „O Symetrii“ a nakonec básník Jaroslav Vrchlický s prací „Cervantův Don Quichote“. Počet návštěvníků činil 2500 osob.

Závěrem roku byla ještě ustanovena takzvaná „obleková komise“. I přes finanční nouzi, kterou jednota procházela, tato komise pomáhala bratrům, kteří neměli prostředky k zaplacení celé částky za kroj, a poskytovala kroje na splátky. Na konci roku 1905 měla jednota 443 členů.²⁹

4.4.5 Pátý všesokolský slet a stabilizace poměrů

Rok 1906 byl první předzvěstí lepších časů. Jednalo se o rok předsletový. A jako takový byl plný příprav a nových naděje. Kladenští sokolové se dále zúčastnili oslav narozenin „miláčka národa“, národního básníka Svatopluka Čecha. Dále bylo pořádáno vzpomínkové setkání ku příležitosti 50. výročí úmrtí Karla Havlíčka Borovského. V srpnu zemřela paní Kateřina Fügnerová, vdova po jednom ze zakladatelů a prvním starostovi tělocvičné jednoty Pražské, Jindřichovi Fügnerovi. Bratři z kladenské jednoty ji spolu s ostatními doprovodili na její poslední cestě. Koncem roku 1906 měla jednota 464 členů. Rok 1906 přinesl ještě jednu smutnou zprávu. Zemřel bratr Čeněk Meisner, bývalý náčelník jednoty Sokol Kladno z roku 1883.

Rok 1907 znamenal již páté setkání českých a slovenských Sokolů v Praze při příležitosti všesokolského sletu. Díky počtu cvičenců, který převyšoval všechny ostatní, byl tento slet později označován za první „velký“. Sletu se účastnilo přes deset tisíc sokolů z celého světa. Hudbu ke cvičení složil bratr Pospíšil. 2 300 žen nacvičilo zajímavou skladbu s kužely, 117 Sokolů uvedlo skladbu na koních a účastnili se i sletového průvodu. Průvodu Prahou při zakončení sletu se zúčastnilo 13 000 Sokolů. Kladenská jednota na pátý všesokolský slet do Prahy vypravila 38 cvičenců na prostná, 22 cvičenců na šerm holí a 68 členů v kroji. Výlohy cvičenců vyslaných kladenskou jednotou byly částečně hrazeny z dobrovolné sbírky provedené mezi členy a také občanská záložna v Kladně věnovala pro tento účel 50 korun³⁰. Kladenská jednota na paměť tohoto sletu zakoupila 164 památečních legitimací sletu.

V roce 1907 oslavil své padesáté narozeniny jeden z nejvýznamnějších členů kladenské jednoty bratr František Rössler, který v té době zastával funkci předsedy družstva pro postavení Sokolovny. Dále pak vznikly na Kladensku další dvě jednoty ve

²⁹ Archiv Sokola Kladno, *Kronika Sokola kladenského*

³⁰ Archiv Sokola Kladno, *Účetní kniha Sokola Kladno*

Vinařicích a v Družci. K ustavujícím valným hromadám při založení jednot byly konány výlety. V roce 1907 pak zasáhlo spolek Sokol úmrtí jednoho z nejvýznamnějších průkopníků sokolství, bratra Eduarda Grégra. I přes tuto smutnou událost se však zájem o sokolství na Kladensku zvýšil a kladenská jednota čítala na sklonku roku počet 505 členů.

Rok 1908 byl výročím stého úmrtí tvůrce české národní hymny Josefa Kajetána Tyla. Nedlouho po tomto výročí zemřel další významný umělec, básník Svatopluk Čech. Kladenská jednota vyjádřila svou soustrast přímo na pohřbu, kde byla zastoupena 18 členy v krojích, a sestře českého básníka zaslala soustrastný telegram.

Konala se také pietní akce v kladenské sokolovně, které se mimo kladenské sokolské jednoty účastnila také beseda „Budislav“, vzdělávací spolek „Tyl“ a další vzdělávací spolek „Žďár“. Slavnostní řeč pronesl profesor Vojtěch Frič, bratr slavnějšího českého politika, spisovatele a novináře Josefa Václava Friče. Vojtěch Frič byl také pobočníkem Jindřicha Fügnera a místostarostou spolku Sokol. V roce 1908 bylo výročí 25 let od založení župy a pro některé členy i neoficiální výročí jednoty Sokol Kladno. Také vznikla nová sokolská jednota v Řevničově u Kladna. Na konci roku měla jednota 539 členů.³¹

„14. června odbyla se zcela bez hluku, bez budiček, průvodů a fanfár oslava 25ti letého trvání naší jednoty, které zúčastnili se starší činovníci z let 1867 – 1877 a to bratři: Martínek, Čeček, Valter, Hýský, Šícha, Jánský, Pavlíček, Janoušek, Krocnař, Stýblo, Taic, Rybáček, a bývalý první cvičitel bratr Zd. Kuthan z Nového Strašecí, který jménem těchto stařešin pronesl vřelou a procítěnou zdravici.“³²

4.4.6 Rok 1909, spor Sokola Kladno s „Lidovými novinami“

Během následujícího roku pokračoval čilý spolkový život. Kladenská jednota pořádala množství výletů po středočeském kraji a účastnila se řady závodů. Nejvýznamnějšími byly župní závody konané při příležitosti již sedmého župního sletu. Pokračovala také činnost kulturní. Přednášky bratra Rösslera a jeho kolegů a díky nim prováděná vzdělávací činnost se u Sokolů i veřejnosti těšila velké popularitě. Proběhly

³¹ Archiv Sokola Kladno, *Kronika Sokola kladenského*

³² Archiv Sokola Kladno, *Kronika Sokola kladenského*, str. 42

přednášky o L. N. Tolstojovi, o Lipanech, o Janu Husovi, národo-hospodářském vývoji v Čechách a v neposlední řadě o Tyršovi. V roce 1909 se rozhořel spor mezi kladenskou jednotou reprezentovanou starostou doktorem Hajnem a „Národními novinami“, jedním z nejvýznamnějších periodik Kladenska.

V čele novin stál toho času pivovarnický sládek Otakar Zachar. Jedna z významných kladenských postav přelomu století. Vedl kladenský pivovar, který se za jeho správy dočkal svého největšího rozkvětu.

„Otakar Zachar se narodil 4. ledna roku 1870 v Točniku u Žebráku. Jeho otec, Šebestián Zachar, byl druhým sládkem z rodu Zacharů, jenž vařil pivo v Kročehlavém pivovaru. Za jeho spravování byl pivovar zmodernizován a dočkal se nevídaného rozmachu. Jeho syn Otakar, poté co roku 1898 pivovar převzal, pokračoval v otcově díle stejně dobře, ne-li ještě lépe.“³³

Otakar Zachar byl v té době vedoucí postavou „Národní jednoty“ na Kladně. Zachar obvinil Hajna ze zrady věci sokolské a z přílišného germanizování. Celá věc byla důkladně projednána na sokolské schůzi dne 30. září a výbor jednomyslně přikl svému, v tu dobu již 12 let funkci vykonávajícímu, starostovi důvěru. Dále v otevřeném dopise vyjádřil své opovržení kladenským časopisem a problematice se dále věnoval v župním věstníku. Nechybělo mnoho a celý spor mohl mít poté ještě soudní dohru. Všech 16 členů výboru, kteří svým plným jménem podepsali prohlášení na obhájení svého starosty, bylo žalováno a mělo se neprodleně dostavit před soudní porotu. Celý spor však nakonec vyšuměl, protože během sporu byl Otakar Zachar z vedení Novin odvolán. Sokolové to vnímali jako své vítězství a posílení pozice.

Úspěchy Sokolů v minulém roce se projevovaly hlavně konsolidací poměrů uvnitř jednoty. To se konkrétně ukázalo také na dobrovolném příspěvku doktora Záveského, který jednotě daroval 500 korun na údržbu kladenské sokolovny³⁴. Význam kladenské jednoty se poté ukázal při výběru do župního družstva sestaveného k mezinárodním závodům v Bělehradu a Sofii.³⁵

³³ http://www.tesarek.net/pivovar/ing_zachar.html [20.5.2014]

³⁴ Archiv Sokola Kladno, *Účetní kniha Sokola Kladno*

³⁵ Archiv Sokola Kladno, *Kronika Sokola kladenského*

Z kladenské jednoty bylo do družstva vybráno 7 cvičenců. Byli to bratři Vydra, Prečner, Höniger, Špoutil, Kasík, Hubka a Draxler. Konalo se také veřejné cvičení na dvoře sokolovny, jehož využil doktor Hajn k přednesu své přednášky „O Významu Sokola a jeho jízdy“.

„Drazí bratři! Jednota naše vytkla si ve svých stanovách mimo jiné za účel cvičení se v jízdě na koni. Již první náčelník Sokolstva nezapomenutelný bratr Dr. Miroslav Tyrš častěji projevil přání a touhu po jízdě sokolské a v rukopise zanechal některé pokyny k utvoření spořádané jízdy sokolské. Po něm pak hlavně starosta a náčelník br. dr. František Čížek jakožto osobní milovník jízdy usiloval o zaražení zvláštního odboru při Sokole pražském, jenž by se věnoval pěstování jízdy koňmo. Leč ani jemu se nepodařilo docílit, aby podobný odbor při pražské jednotě zřídil, a zdálo se, že snaha podobná zůstane i nadále marnou, neboť jestliže kdy nastala potřeba, o některém průvodu slavnostním několik Sokolů koňmo v čele jeho, vždy našli se bratři, kteří úlohu „Sokolů jezdců“ sehráli.“³⁶

Přednášce byli přítomni také delegáti jízdních odborů z Prahy, Plzně, Mladé Boleslavi, Jindřichova Hradce a Turnova.

4.4.7 Rok 1911 a zrovnoprávnění ženského odboru TJ Sokol Kladno

V roce 1911 se konaly mezinárodní závody evropské tělocvičné jednoty v Turíně, kde Češi zvítězili. Toto vítězství sklidilo veliký ohlas a opět zvýšilo zájem široké veřejnosti o tělocvik jako takový. Na konci roku čítala jednota 615 členů. Poprvé tak základna jednoty přesáhla hranici 600 cvičenců. Konkrétně 530 mužů a 85 žen.

25. června se konal 7. župní slet v Kladně. Stal se manifestací sokolského hnutí.

V roce 1911 rozvířila sokolské vody otázka ženských odborů. Otázka nebyla vyřešena ani na mimořádném sjezdu České Obce Sokolské. Bylo odsouhlaseno ponechat ženským odborům samostatné řízení jak po stránce administrativní, tak po stránce hospodářské a technické. Budečská župa na sjezdu zastávala stanovisko úplné rovnoprávnosti žen v Sokole s tím, že administrativní vedení bude jednotné, technické podvojně. Valná hromada jednoty 21. ledna přiznává samosprávu našemu ženskému

³⁶ Archiv Sokola Kladno, HAJN, Ignác. *O Významu Sokola a jeho jízdy*

odboru, který se následně ustavil ve složení: sestra R. Tomíčková se stala první starostkou, sestra Rösslerová místostarostkou, sestra Bubeníková jednatelkou, sestra Halamová byla pokladní. Dále byly zvoleny sestry do výboru jednoty. Na téže valné hromadě byl ještě oddělen zábavní odbor od vzdělávacího. Jízdní odbor rozšířil své řady a čítal 50 členů.³⁷

4.4.8 Šestý všesokolský slet a jeho dopady na dění v kladenské jednotě

Rok 1912 byl 50. výročí založení spolku Sokol. *„Rok 1912, rok 50ti letého jubilea založení, byl rokem bohatým na práci ve všech oborech a pravou žní pro ty, kteří s láskou, pečlivě a nezištně vytrvale pracovat chtěli. Vždyť připravovala se naše jednota na veřejné vystoupení celé rodiny sokolské, ani těch nejmladších nevyjímaje s vědomím, že na práci tu shlížeti bude celá Evropa, že očekáváno bude od nás něco, co doposud bylo neznámo, že nepřátelé naši ať z vlasti naší neb cizí krve budou žádostivi slabých chviliek našich, že budou vše i sebemenší opomenutí proti nám registrovati a proti všemu Sokolstvu pak používati.“*³⁸

Tato slova dokazují, jakou váhu pro všechny Sokoly tento slet měl. Byla to jednoznačně nejdůležitější akce celého roku a také tomu byla spolková činnost podřízena.

I přes fakt, že kladenská jednota byla na všesokolském sletu pouze jedním kolečkem v celém složitém sokolském soukolí, tak toto soukolí fungovalo bezchybně a ohlas šestého všesokolského sletu byl ohromující. Ze sletu se dochoval třicetiminutový filmový záznam, který je majetkem filmového archivu v Praze.³⁹

Letenská pláň byla tehdy připravena pro návštěvu více než 100 000 diváků. Vstupenka na akci se pohybovala v cenových relacích od 5 do 20 korun. A zúčastnilo se ho na 17 000 cvičenců z celého světa. V knize 150 let Sokola vydané Českou Obcí Sokolskou se můžeme dočíst, že se jednalo o první slet nově vzniklého tělesa v sokolských kruzích, Slovanského svazu sokolstva. Slovanský svaz sokolstva sdružoval po dobu třiceti let, v období od roku 1908 do roku 1938, sokolské jednoty

³⁷ Archiv Sokola Kladno, *Účetní kniha Sokola Kladno*

³⁸ Archiv Sokola Kladno, *Účetní kniha Sokola Kladno, str.25*

³⁹ <http://film.nfa.cz/portal/avrecord/0063728> [3.6.2014]

z celé Evropy a v jeho čele stál starosta Č.O.S. doktor Josef Scheiner. Úvodního průvodu sletu se zúčastnilo 80 členů kladenské jednoty v krojích. V následných soutěžích pak členové kladenského Sokola získali 15 diplomů a dva věnce. V individuálních sportech stojí za zmínku výkon bratra Hubkyve ve vzpírání padesátikilogramové činky, kterou zdvihl dvaadvacetkrát.

Po sletu bylo zakoupeno 158 památečních sletový odznaků. Výdaje jednoty spojené se sletem činily 2876 Korun. Obec přispěla částkou 200 korun, okres 100 korun občanská záložna také částkou 100 korun.⁴⁰ Kladenská jednota se dostala do čela předsednictva celé župy Budečské.

V roce 1912 vypukl válečný konflikt, později zvaný jako „Balkánské války“. Do tohoto konfliktu bylo zapojeno i Rakousko-Uhersko, jehož součástí České země v té době byly. Kladenská jednota zavedla dobročinnou sbírku na pomoc raněným a zvýšila členský poplatek o 1 korunu, kterou pak odesílala na frontu. I přes tyto výdaje hospodařila jednota v roce 1912 více než slušně. Příjem jednoty činil 20 526 korun a výdej jednoty byl 15 895 korun.⁴¹

Ke konci roku 1912 bylo také třeba zreflektovat činnost nově vzniklého ženského odboru po prvním roce své existence. Ten čítal 94 členek, na konci roku odvedl jednotě 300 korun, které svou činností vydělal.

Jezdecký odbor slavil své desáté výročí a ke konci roku čítal 55 členů a 4 členky. Finanční hotovost celé jednoty byla na konci roku 1912 3178 Korun⁴².

Na konci roku zemřel bratr Bešťák, bývalý jednatel, náčelník a jeden ze zakládajících členů jednoty.

Koncem roku se začal vydávat nový sokolský časopis „Čin“. Cílovou skupinou čtenářů nebyli pouze sokolové, ale široké vrstvy obyvatelstva. Cílem bylo dostat myšlenku sokolství, ale i národní, k co nejširšímu okruhu obyvatel. To bylo důležité zejména kvůli stále více vyhrocené situaci spojené s neutěšenými politickými poměry

⁴⁰ Archiv Sokola Kladno, *Účetní kniha Sokol Kladno*

⁴¹ Tamtéž

⁴² Tamtéž

v zemi. Nacionální napětí bylo cítit opravdu všude. Sokolové byli odjakživa zastánci samostatného českého státu a veřejně se ke svému přesvědčení hlásili, docházelo tak k častým sporům s Němci, kteří naopak zastávali názor „Velkého Německa“. I přesto čítala jednota na konci roku počet 1021 členů.

4.4.9 Předválečné období na Kladensku

Rok 1913 začal oslavou 30. výročí druhého založení jednoty. Slavnost proběhla v kladenském divadle. Bohužel se i v sokolské jednotě Kladno projevil neutěšený charakter doby. V roce 1913 proběhlo několik personálních změn ve vedení jednoty. Šlo zejména o změny na postu jednatele. Během pár měsíců se vystřídali tři. Pak následovala změna na postu náčelnice ženského odboru sestra Gürtlerová. Její místo zaujala sestra Rösslerová. Poslední změnou byla rezignace náčelníka jednoty bratra Františka Vydry. Jeho místo poté zaujal bratr Jindra Prečner. I přes vlnu rezignací, která jednotu zasáhla, byla stále Jednota Sokol Kladno v kladenském regionu nejsilnější. Ujala se vůdčí role také ve vedení župy Budečské. Starostou byl bratr František Rössler. Důležitou úlohu zastávali kladenští také ve vedení redakce župního Věstníku. Je důležité zmínit, že všichni výše zmínění pracovali dobrovolně a bez nároku na honorář.

Na konci roku 1913 měla jednota o 10 příslušníků méně než na konci roku minulého. Bylo to způsobeno odvodem 19 bratří na vojnu a vyloučení 18 bratří z důvodu neplacení příspěvků. Sokolstvo se stále častěji potýkalo s útoky ze strany tisku i politických stran. V archivu kladenského Sokola se dochoval zápis z projevu bratra Františka Rösslera, který burcoval členy k opatrnosti a neustálé sokolské práci:

„Jako naše svěřenka⁴³, tak i samotná jednota naše musí býti neustále na stáži proti všem, kteří sokolství poškozují ať úmyslně neb z nevědomosti neb dokonce osobní zaslepenosti proti snahám naší jednoty se nepřátelsky staví.“⁴⁴

Své vyjádření k době a poměrům roku 1912 můžeme najít také v kronice Sokola Kladno: *„Neuškodilo nám náladové a vylhávané vychvalování politicko-stranické výchovy, neuškodil nám ani štvavý ton žurnalistiky prodajné, ať již rudě, černě či zeleně stranicky zabarvené, která jen pro zájmy politické a osobní hájila pochybnou činnost*

⁴³ svěřenka – myšleno jednota Žatecká, která byla pod patronací jednoty Sokol Kladno

⁴⁴ Archiv Sokola Kladno, Zápis ze schůze vzdělávacího odboru Sokol Kladno 27. března 1913

lidí, kteří činili nároky na příslušnost národa našeho, ale kteří ku škodě jeho špatně kopírovali a někdy i hanebně karikovali Sokolstvo za půl století své činnosti k prospěchu národního celku přivedlo k vrcholné dokonalosti.“⁴⁵

Na útoky klerikálního a sociálního tisku odpovědělo předsednictvo České Obce Sokolské brožurkou „Vari“ v níž se vyjadřují k obviněním z nezpůsobilosti sokolského vedení. Další tisk, který se stavěl za sokolskou věc, byl župní Věstník. V roce 1913 přibyla Sokolům na Kladně nová konkurence. Nový spolek, zvaný Střelecký. Ten měl své plány také ve cvičení mládeže. Pro kladenskou jednotu to znamenalo možné ochuzení základny. Sokol tedy zvýšil své úsilí, a jak vyplývá z účetní knihy tak největší úspěch zaznamenaly taneční hodiny, které spadaly pod zábavní odbor. Čistý příjem z této aktivity činil v roce 1912 významných 1100 korun.⁴⁶

4.4.10 Začátek první světové války a slet v Brně 1914

28. července 1914 vyeskalovalo napětí v Evropě výbuchem 1. světové války. Do té doby nevídaný válečný konflikt zasáhl celý svět a zapsal se i do dějin českého národa. Ten, jako jedna ze zemí rakouské monarchie, se války přímo účastnil a na jejím konci stál samostatný Český stát.

Sokolové měli v první světové válce svoji vlastní kapitolu. Světová válka přišla v době, kdy byl sokolský spolek v plném rozvoji a rozsah jeho působení byl opravdu velice široký. Koncem roku 1913 mělo sokolstvo 38 žup, zaštiťujících 106 158 mužů, 21 939 žen, celkem tedy 128 097 cvičenců rozprostřených ve 1150 jednotách. Cvičitelů bylo 6854 a cvičitelek 2619. V majetku Sokolské obce bylo více než 142 tělocvičen⁴⁷.

Sokol byl válkou těžce postižen. Světová válka potírala veškerou svobodu a byla v naprostém rozporu se vším, co Sokol představoval. Za války bylo mnoho sokolských jednot rozpuštěno a sokolové sami pronásledováni a perzekuováni za své demokratické ideály. Mnoho Sokolů se války aktivně zúčastnilo a mnoho jich ve válce také zemřelo. Na jejím počátku v roce 1914 se stala primárním cílem snaha o udržení spolku v chodu. Vše ostatní bylo vedlejší. Bohužel vzhledem k situaci, kdy zprávy o úmrtích členů

⁴⁵ Archiv Sokola Kladno, *Kronika Sokola kladenského*, str. 61

⁴⁶ Archiv Sokola Kladno, *Účetní kniha Sokol Kladno*

⁴⁷ Pelikán, 1920, str. 43

Sokola, ať už přímo na bojišti nebo následkem zranění, byly na denním pořádku, se situace jevila dosti černě.⁴⁸

Na rok 1914 připadlo 30. výročí úmrtí zakladatele Sokola doktora Miroslava Tyrše. Žádná velká slavnost se však při této příležitosti pochopitelně nekonala. Starosta kladenské jednoty bratr Hajn pouze promluvil k členům dorostu. Jedinou větší sokolskou akcí, která se tohoto roku konala, byl národní slet Sokolů v Brně.⁴⁹

„Slet sokolstva sdruženého v České obci sokolské se konal pod záštitou městské rady Králova Pole, Husovic a obecního zastupitelstva Židenic a Žabovřesk na pozemcích bývalého vojenského cvičiště v Králově Poli (mezi Palackého, Dobrovského a Chodskou ulicí). Slet provázela rozsáhlá bezpečnostní opatření (do Brna bylo staženo 680 četníků), protože byla obava ze střetů Čechů s Němci. Na sletových dnech byl zastoupen Sokol pařížský, slovinský, srbský, americký, z ruské Jekatěrinoslavi a z Pešti. Slet byl plánován na dny 27. – 29. 6. 1914, ale musel být ranou z moždíře 28. června předčasně ukončen, protože přišla zpráva o atentátu na následníka trůnu Františka Ferdinanda d'Este v Sarajevu. Ani druhá část sletu, která se konala v náhradním termínu 12. 7. 1914, nemohla být dokončena, protože prudký liják proměnil cvičiště v bažinu.“⁵⁰

V kladenské kronice je ke sletu konaném těsně před vypuknutím války zajímavý odstavec: „Česká většina brněnská, trpící nadvládou menšiny výbojných Němců, pozdravila pluky sokolské ve dnech 28. a 29. června k nim se svlétnuvší, způsobem nezapomenutelným. A německá menšina? Pozdravila naše bratry a sestry způsobem jí vlastním, způsobem, jímž roznáší svoji kulturu po světě. Zkrvavená hlava bratra doktora Náprstka, roztrhané košile a mnohé rány jiným bratřím uštědřené Němci, zákeřně je přepadnuvších, svědčí o zběsilosti a neurvalosti s jakou tehdejší „kulturträgi“ Sokoly v Brně přivítali. Našinci zůstali však v klidu a neteční vůči všem těm „něžným“ německým „pozornostem“ jen proto, aby dílo Brněnského sletu zůstalo nedotknuto a mohlo býti se zdarem dokonáno. Co nedokázala však německá furie, dokonala jednoduchá zpráva o Sarajevském atentátu. Slavnostní jásot českého lidu změnil se

⁴⁸ Pelikán, 1920

⁴⁹ časopis Sokol, č. 11, r. 1925, str. 224

⁵⁰ http://encyklopedie.brna.cz/home-mmb/?acc=profil_udalosti&load=122 [1.6.2014]

naráz v trpké mlčení. Jen Němci z úkrytů za huronského řevu pokračovali v přepadávání a v tělesném sbližování německých obušků s českými lebkami. Naši bratři a sestry vraceli se domů zarmoucení nad nedokonalým sletem, ale vraceli se posílení z vědomí, že nelze násilí německých neurvalců nechat bez odvěty. A zas neúprosný osud určil jinak... Válka přinutila nás bojovat po boku těchto beránků.“⁵¹

Valná hromada v roce 1914 se pochopitelně zabývala hlavně válkou a Sokoly kladenské jednoty, kteří se bitevní vřavy první světové války přímo účastnili. Bratr Kořtan předstoupil se zprávou „O bratřích vojínech, dotčených světovou válkou“⁵². Z té vyplývalo, že fronty se aktivně účastnilo 220 bratrů z kladenské jednoty. 12 bratrů ze cvičitelského sboru a 80 Sokolů aktivně se účastnících cvičení. Ve zprávě také zveřejnil předválečná občanská zaměstnání členů.

Přehled občanských zaměstnání členů jednoty před nástupem vojenské služby

dělníci, horníci, hutníci, sluhové, atd.	12
pomocníci, tovaryši (železářny), příruční atd.	73
řemeslníci samostatní, živnostníci, obchodníci	33
úředníci soukromí, státní, samosprávní	60
učitelé, profesori, inženýři, studenti vysokoškolští, lékaři	42

Přehled hodností členů jednoty při nastoupení služby

vojín – 112 členů

poddůstojník – 71 členů

důstojník – 22 členů

lékař – 10 členů

Přehled událostí spojených se členy jednoty v roce 1914

raněných a nemocných – 39 členů

⁵¹ Archiv Sokola Kladno, *Kronika Sokola kladenského*, str.66

⁵² Archiv Sokola Kladno, *Kořtan, L.: O bratřích vojínech, dotčených světovou válkou*

zabitých a zemřelých – 1 člen

zajatých – 13 členů

nezvěstných – 5 členů

zproštěno částečně služby – 9 členů

osvobozeno – 31 členů

zproštěno služby – 20 členů

stále ve službě – 101 členů

V roce 1914 zahynul na srbském bojišti bývalý člen cvičitelského sboru bratr František Vyšín. „*Vzpomínky mezi jednotou a bratřími na vojně udržovány byly jednak dopisováním jednotlivých bratrů, pravidelnými dopisy z výborových schůzí a korespondencí bratra náčelníka. Tímto pravidelným dopisováním působena byla bratřím radost a nám bylo znamením, že dosud žijí.*“⁵³

Paradoxem je, že před vypuknutím první světové války, v první polovině roku 1914, se jednotě dařilo velice dobře. Byla připravená rekonstrukce sokolovny, ve které měla být položena nová podlaha. K tomu už však vzhledem k následným událostem nedošlo. Na konci roku 1914 čítala jednotka 640 členů, 32 dorostenců, 50 dorostenek, 77 žáků, 85 žákyň. To bylo celkem 884 členů. O 127 členů méně než minulý rok.

4.4.11 Kladenská jednotka v období první světové války

Rok 1915 byl pro budoucnost Sokola velice špatný. V tomto roce byla rozpuštěna Česká Obec Sokolská a zatčen její starosta. V té době jím byl Dr. J. Scheiner. Tímto rozhodnutím došlo k přerušení veškeré oficiální činnosti spolku. Dobou od roku 1915 do roku 1918 se zabývá jen velmi málo pramenů. Dobový historik doktor Pelikán doslova píše: „*Když pak v roce 1915 rozpuštěna byla Česká Obec Sokolská, zastaven*

⁵³ Archiv Sokola Kladno, *Kronika Sokola kladenského*, str.68

„Věstník Sokolský“ a zatčení starosta Č.O.S. Dr. J. Scheiner, bylo po všem. Ani zpráva není.“⁵⁴

Důvodů proč byla činnost Č.O.S. zastavena bylo hned několik. Svým způsobem za to „nesl zodpovědnost“ právě starosta obce Josef Scheiner. Ten se mnohdy nebál vyjádřit i své politické přesvědčení. Scheiner, jakožto právník, si byl dobře vědom, kam až může zajít v mezích zákona. A za jeho předsednictví se stal Sokol před rokem 1914 zdaleka největším, a co do počtu cvičenců nejpočetnějším spolkem vůbec. Bohužel neohroženost, s jakou se Scheiner vedení Sokola ujal, byla pro úřady alarmující a byla jedním z možných důvodů pozdějšího zrušení spolku. Navíc celá organizace byla postavena na ideji Slovanství a s ostatními slovanskými národy měli sokolové dobré styky, včetně Rusů a Srbů. Vřelé vztahy panovaly také mezi českými sokoly a francouzskými gymnasty, kteří byli pro Čechy učiteli. Všechny tyto státy byly potencionálními nepřáteli Rakouska-Uherska.

Po vypuknutí války se Sokol octl pro všechny výše zmíněné důvody v hledáčku rakouských úřadů. Organizace se jevila jako velice podezřelá, a dokonce s ní byla spojována slova jako vlastizrada. Činovníci Sokola se snažili na sebe zbytečně neupozorňovat, primární snahou bylo moci pokračovat v cvičení, ale zároveň odmítali veřejně vyjádřit jakoukoliv podporu Rakousko-Uhersku.

Výjimkou byly veřejné sbírky pro rodiny branců a poskytnutí sokoloven pro ošetřování raněných. Podezření, která měla rakouská vláda ohledně sokolské protistátní činnosti, nebyla tak úplně mylná. Jak už jsem zmiňoval, mezi českými Sokoly a Francouzi panovaly velice dobré vztahy. V roce 1914 tak mohla vzniknout česká vojenská skupina v rámci francouzské armády, v počtu 300 dobrovolníků zvaná Nazdar. Většinu členů roty tvořili pařížští sokolové. Obdobná skupina českých legionářů vznikla téhož roku v Rusku. *„12. srpna vytvořilo 720 českých krajanů v Rusku (Starodružinici) dobrovolnickou jednotku Česká družina, která působila v rámci Ruské armády a na východní frontě plnila hlavně výzkumné úkoly.“⁵⁵*

⁵⁴ Pelikán, 1927, str. 84

⁵⁵ Kubín, 2012, str. 23

V prosinci 1914 se k ruské jednotce připojilo dalších 200 dobrovolníků z řad zajatých vojáků. Důležitým článkem skupiny byli sokolští cvičitelé jako Josef Švec. Sám předseda ČOS Josef Scheiner byl jedním ze zakládajících členů tajné protivládní organizace Mafie a poskytl svým jménem příspěvek na Masarykovu „misi“ v zahraničí. Počinání Josefa Scheinera však neušlo pozornosti rakouských úřadů a dne 21. května roku 1915 byl zatčen a eskortován do vyšetřovací vazby ve Vídni. Spolu s ním byl vyšetřován také Karel Kramář. I přes konečné stáhnutí obvinění pro nedostatek důkazů a Scheinerovo propuštění, došlo dne 24. listopadu 1915 z rozkazu ministerstva vnitra k rozpuštění spolku Česká Obec Sokolská.

*„m. nařídilo výnosem ze dne 24. listopadu 1915 čís. 25037 M.I. na základě §24 a 25 odst.1. zákona ze dne 15. listopadu 1867 čís. 134 ř.z. rozpuštění spolku česká obec sokolská.“*⁵⁶ To byl definitivní konec oficiálního chodu spolku Sokol. Sokolské ideje však přetrvávaly v myslích národa a národní cítění se projevovalo i na frontě.⁵⁷

Zrušení činnosti Č.O.S. mělo pochopitelně negativní důsledky na chod už tak dost oslabené kladenské jednoty. Samotné jednoty rozpuštěny nebyly. V čele kladenské jednoty stáli bratři Hajn, Kořta, Dvořák, Grosman, Vacovský, Jindra, Větrovec, Povolný a sestra Gürtlerová. Snahou jednoty bylo alespoň udržet pravidelné cvičení v sokolovně a občasné veřejné cvičení. Činnost odboru vzdělávacího byla omezena na minimum a činnost zábavního odboru neprobíhala vůbec. Jednota byla naopak velice činná v pořádání sbírek na pomoc rodinám postiženým válkou. Probíhala spolupráce s místním červeným křížem. Příkladem je „Fond pro rodiny bratří vojáků“. Jednota se dále snažila pomáhat výdělečně činným matkám, které měli své muže na frontě a od 6. 8. 1914 byla zřízena opatrovna dětí, ve které byly děti stravovány a hlídány na účet jednoty. Žádná samosprávná organizace na tento projekt nijak nepřispěla.

Jednota souhlasila s propůjčením tělocvičny pro vojenský lazaret. V případě potřeby bylo možno do tělocvičny instalovat 25 lůžek. Probíhaly sbírky šatstva, které bylo posíláno bratřím na frontu. Celkový počet členů jednoty, kteří byli od začátku války na frontě, stoupl na 312. Do ruského zajetí padlo 11 bratrů a 5 bylo zajato na

⁵⁶ Waic, 2012, str. 209

⁵⁷ Kubín, 2012

srbské frontě. Nezvěstných bylo 14. Nejsmutnější kolonkou byli padlí bratři, kterých bylo na konci roku 1915 již osm.

Rok 1916 nepřinesl ani náznak zlepšení. Oficiální C.K. úřady pokračovaly v útlaku sokolstva a to se neblaze projevilo na členské základně Sokola Kladno, která se ztenčila na polovinu. Fatální byl pro jednotu výnos, který zakazoval státním úředníkům členství v Sokole. Zároveň z nejvyšších míst bylo zacíleno na ty nejmladší. Další výnos⁵⁸ zakazoval cvičení žactva. Tím mělo být zabráněno působení a předávání sokolských a národních idejí těm nejmladším. Tento výnos zasáhl jednotu velmi tvrdě. Veškerá tělocvičná činnost se omezila pouze na tělesné cvičení. Jiné odbory svou činnost neprovozovaly. V roce 1916 padli na frontě 3 členové jednoty. Byli to bratři Rudolf Pospíšil, Václav Skoch a později v nemocnici Antonín Růžička. Počet členů jednoty již byl jen 668.

V roce 1917 se situace stále nelepšila. Pro Sokoly se jednalo o rok prověrek a útlaku ze strany státních úřadů. Probíhaly časté kontroly jednot, zatýkání a výslechy klíčových mužů jednot nebyly výjimkou. To se nevyhnulo ani kladenské jednotě.

„Ani naše jednotka nebyla ušetřena této významné úřední pozornosti a tak v místnostech našich vykonal nečekanou návštěvu dne 23. února 1917 komisař státní policie z Prahy s jedním detektivem, kteří po důkladné prohlídce archivu jednoty odnesli některé zápisníky správního výboru za všechna leta a některé části korespondence.“⁵⁹

Při této prohlídce zastupoval jednotu bratr Kaftan. Během roku 1917 utekla kladenská jednotka „hrobníkovi z lopaty“ ještě jednou. Kladenská sokolovna měla být v srpnu přeměněna na epidemickou nemocnici. To se nakonec nestalo pouze díky včasnému zásahu starosty Hajna, kterému se podařilo tento záměr úřadů oddálit a docílit tak toho, že nebude zrealizován. Po těchto těžkých chvílích prvních měsíců roku 1917, počalo v květnu svítat na lepší časy. S obnovením ústavnosti v rakousko-uherské monarchii se život začal aspoň v základních bodech přibližovat normálnímu mírovému stavu. To s sebou neslo i vzpruhu pro život jednoty. Starosta doktor Hajn a výkonný výbor pořádal do konce roku 1917 dvanáct řádných a dvě mimořádné schůze. I přes

⁵⁸ Archiv Sokola Kladno, *přepis zákonu č. 2375*, 5.5.1916

⁵⁹ Archiv Jednoty Sokol Kladno, *Kronika Sokola kladenského*

uvolnění poměrů válka stále trvala. A i tento rok si vyžádala životy několika bratrů z kladenské jednoty.⁶⁰

4.4.12 Rok 1918, vznik republiky a stabilizace kladenské jednoty

Na vzniku samostatné Československé republiky v roce 1918 měli svůj nezanedbatelný podíl také sokolové. O přínosu a činech legionářů se veřejně dobře ví. Málo kdo však ví, že sokolstvo podporovalo pozdějšího prezidenta Tomáše Garrigue Masaryka také finančně, když v zahraničí hledal spojence pro budoucí ČSR.

Josef Scheiner, poslední předválečný starosta Sokola, poskytl Masarykovi finanční příspěvek v hodnotě 100 000 zlatých. A tak i s přispěním Sokola 28. října 1918 vznikla samostatná Československá republika. Stejně datum nese i znovuoobnovení činnosti spolku Sokol. Předsednictvo České Obce Sokolské se v tento den obrátilo na své členy s prohlášením o znovuoobnovení činnosti. *„Stojíme na prahu nových dějin! Nuž bratři, vynášíme svůj prapor, zdvígáme jej nad našimi hlavami a voláme rozptýlené houfce sokolské pod jeho jasné barvy. Zahajujeme znovu činnost České obce sokolské, jejíž služby posvěcujeme zdaru a prospěchu všeho národa československého.“*⁶¹

Po převratu chyběly v zemi složky, které by zajistily bezpečnost všech občanů. Legionáři se ještě nestačili vrátit z fronty a armáda nebyla. Proto hned 28. října došlo z rozhodnutí vedení ČOS k založení takzvané Národní stráže. O Sokolstvu v době založení republiky píše i Jan Pelikán: *„Při převratu konalo vojenskou a strážní službu tak dlouho, pokud vládní moc nenabyla dosti síly a moci sama se jí uchopiti. Tím nejen zabezpečen klidný a nekrvavý průběh revoluce, ale zachráněny bezpočetné majetky našemu státu.“*⁶²

Národní stráže se po 28. říjnu podílely na odzbrojování nepřítele, střežily sklady potravin, zbrojnice a další důležité průmyslové objekty. Národní stráže ukončily své působení na českém území v prosinci 1918. Jejich úkoly postupně přebírali policisté a vojáci.

⁶⁰ Archiv Sokola Kladno, *Kronika Sokola kladenského*

⁶¹ Waic, 2012, str. 209

⁶² Pelikán, 1920, str. 43

13. července 1918 byl jmenován spisovatel Alois Jirásek čestným členem jednoty Sokol Kladno. V době po převratu se do jednoty vrátili její členové, kteří byli nuceni kvůli nařízení rakouských úřadů z jednoty vystoupit. Při Kladenské jednotě vznikl nově „očisťovací odbor“, který se zabýval činy členů jednoty za války a také hodnotil nové uchazeče. Provinil-li se někdo proti národní cti nebo sokolským ideálům, byl z jednoty vyloučen. To se přihodilo i toho času starostovi Kladna doktoru Jaroslavovi Hruškovi.

Kladenská jednota se také aktivně účastnila občanské stráže. Tu po svém zaměstnání vykonávalo 200 bratří. Na valné hromadě konané v listopadu poděkoval doktor Neumann jménem všech bratří sloužících ve válce za korespondenční činnost, která díky jednotě probíhala. V druhé polovině roku 1918 došlo k úplné stabilizaci poměrů v jednotě, která na konci roku čítala 819 členů.

5 Diskuse

Svoji práci jsem začal shromažďováním odborné literatury, která se tématem sokolství na Kladensku zabývá. Už tato část mé práce přinesla řadu problémů. Značně překvapující pro mě bylo zjištění, jak málo zpracované toto téma vlastně je. Zvláště když uvážím, že spolek Sokol Kladno je jednou z nejstarších, stále fungujících, spolkových organizací Kladenska.

Po důkladném prostudování nalezené literatury jsem zjistil, že mnou zjištěné informace nejsou dostatečně vypovídající a navštívil jsem archiv místní jednoty. Díky jednatelce Sokola Kladno paní Voskové mi byl umožněn přístup k nejstarším dochovaným písemným pramenům jednoty. V místním archivu se nachází kronika, korespondence a jiné dokumenty z přelomu 19. a 20. století. Dohromady však dochovaných pramenů není mnoho. Proč tomu tak je, jsem se dozvěděl po pečlivém prostudování nalezeného materiálu a po rozhovorech s vedením místní jednoty.

Za hlavní důvody můžeme označit dvě události. První z nich je inspekce, která v kladenské jednotě proběhla v roce 1917. Při ní byla odvezena a později ztracena značná část písemných dokumentů jednoty.

Druhou událost, která negativně působila na archivní fond jednoty, jsem se dozvěděl při diskuzi o tématu s jednatelkou Sokola Kladno paní Voskovou. Po nástupu komunistů k moci, v roce 1948, byla většina archivního materiálu jednoty spálena na dvoře před sokolovnou.

Další okolností, která mi komplikovala práci, byla nemožnost práce s přímými pamětníky založení kladenské jednoty.

Na druhé straně musím říci, že jsem byl mile potěšen postojem, který k mé práci zaujalo vedení místní jednoty. Byl mi umožněn přístup ke všem zbývajícím archivním materiálům, na jejichž základech jsem svou práci také postavil. P. Vosková mi také objasnila některé okolnosti souvisící se vznikem jednoty a pomohla mi při zjišťování klíčových událostí chodu místní instituce.

Práce s nezpracovaným archivním materiálem pro mě byla novou a přínosnou zkušeností.

Nejdůležitějším zdrojem informací pro mou bakalářskou práci byla Kronika jednoty Kladno. Ta se zabývá obdobím od jejího vzniku v roce 1869 až do založení první Československé republiky. Dalším pramenem, který jsem hojně využíval, byla Účetní kniha jednoty, která mi umožnila si udělat lepší představu o chodu místního spolku. V neposlední řadě jsem využil také řady zápisů z přednášek souvisejících se vzdělávacím odborem jednoty.

Jedinou mnou objevenou publikací, zabývající se přímo historií kladenské jednoty, je Almanach Sokolské župy Budečské k 100. výročí založení 1897-1997 autorky Zory Dvořákové. Dále jsem pracoval s knihami zabývajícími se obecnou historií spolku Sokol.

6 Závěry

Sokolství je významný a typicky český fenomén. Je to výsledek dlouhého procesu bojů za možnost národního sebeurčení a posilování národní hrdosti. Je spojen s vrcholící dobou obrozeneckou, s emancipací české kultury a celého českého „živlu“. Dále se pojí s bojem o samostatnost státu, s bojem proti násilí apod. Za datum založení spolku Sokol je pokládán den 16. únor 1862, kdy se v Malypetrově tělocvičně v budově české reálné školy konala ustavující valná hromada sedmdesáti pěti členů nově vzniklého spolku. Otcí sokolské myšlenky byli Miroslav Tyrš spolu se svým dlouholetým přítelem a spolupracovníkem Jindřichem Fügnerem. Za dobu od svého založení do roku 1918 se spolek Sokol nesmazatelně zapsal do dějin českého státu a je neopomenutelným článkem v procesu vzniku prvního samostatného Československého státu.

Tělocvičná Jednota Sokol Kladno je součástí Župy Budečské. Kladenská jednota je jednou z nejstarších tělovýchovných organizací na Kladensku. První jednota na Kladensku byla založena, když se myšlenka sokolství rozšířila z Prahy i na český venkov. První schůze projednávající možnost založení sokolské jednoty na Kladně proběhla už v roce 1868. Samotná jednota vzniká až v roce 1869. Existence první jednoty Sokola Kladno trvala však pouze 8 let, poté byla její činnost úředně zastavena.

Jednota byla obnovena po uvolnění poměrů v roce 1883. 2. června 1895 byl položen základní kámen kladenské sokolovny. V roce 1897 došlo k rozdělení Podbělohorské župy, do které patřila i jednota Kladno. Nově vzniklá župa byla pojmenovaná Budečská a od té doby zaštiťovala také kladenskou jednotu. Sokolská jednota Kladno od té doby fungovala nepřetržitě až do roku 1918. Největším ohrožením existence jednoty byla první světová válka. Kladenští sokolové se války přímo účastnili. V době války poklesla činnost jednoty na minimum a nechybělo mnoho k jejímu rozpuštění. Stabilizace poměrů přišla v druhé půli roku 1917. S blížícím se koncem války ožil také spolkový život na Kladně. Po založení republiky v roce 1918 se kladenští sokolové dobrovolně hlásili k službě v „Národní stráž“. Tím pomohli předejít problémům a chaosu při zakládání první samostatné Československé republiky.

Myslím, že poznatky zveřejněné v mé práci mohou pomoci osobám zabývajícím se historií Kladenska a jeho spolkovým životem.

Použité zdroje

Prameny

1. Archiv Sokola Kladno. *Hajn Ignác. O významu Sokola a jeho jízdy.*
2. Archiv Sokola Kladno. *Kořtan Ladislav. O bratřích vojínech, dotčených světovou válkou.*
3. Archiv Sokola Kladno. *Kronika Sokola kladenského.*
4. Archiv Sokola Kladno. *Účetní kniha Sokola Kladno.*
5. Archiv Sokola Kladno. *Zápis ze schůze vzdělávacího odboru Sokola Kladno.*

Literatura

1. ČÍŽEK, Ludvík. *Jízda sokolská.* Praha : Jízdní odbor Sokola pražského, 1901.
Dostupné z <http://kramerius.mlp.cz/>
2. DVOŘÁKOVÁ, Zora. *Almanach Sokolské župy Budečské k 100. výročí založení 1897-1997.* Kladno : Sokolská župa Budečská, 1997. ISBN, 80-238-2313-2
3. HORÁČEK, Cyril. *Počátky českého hnutí dělnického.* Praha : Nakl. České akademie věd, 1933.
4. KOČÍ, Josef. *České národní obrození. 1. vyd.* Praha : Svoboda, 1978.
5. KUBÍN, Zdeněk. *150 let Sokola a XV. Všesokolský slet.* Praha 2012. ISBN: 978-80-86402-20-8
6. PELIKÁN, Jan. *O Sokole.* Praha : Nákladem Československé obce sokolské, 1920.
Dostupné z <http://kramerius.mzk.cz/>
7. PELIKÁN, Jan. *Vznik, vývoj a cíle sokolské práce vzdělávací.* Praha : Nákladem Československé obce sokolské, 1927. Dostupné z <http://kramerius.mzk.cz/>

8. SAK, Robert. *Miroslav Tyrš. Česká obec sokolská* : Vyšehrad, 2012. ISBN: 978-80-7429-239-2
9. SCHEINER, Josef. *Dějiny Sokolstva: V prvním jeho pětadvacetiletí*. Praha 1887.
Dostupné z <http://kramerus.mzk.cz/>
10. WAIC, Marek. *Byli jsme a budem, 150 let Sokola*. Agentura Leman 2012. ISBN: 978-80-260-1625-0

Periodika

11. časopis Sokol, č. 11, r. 1925, str. 224. Národní knihovna Praha. ISSN : 0489-6718

Internetové zdroje

12. Česká Obec Sokolská [online]. Dostupné z <http://www.sokol.cz/> [28.5. 2014]
13. Elektronická encyklopedie města Brna [online]. Dostupné z <http://encyklopedie.brna.cz/> [1.6.2014]
14. Národní filmový archiv [online]. <http://film.nfa.cz/> [3.6.2014]
15. Stránky kladenského pivovaru [online]. <http://www.tesarek.net/> [20.5.2014]

Přílohy

Seznam příloh

1. Tyršův dům Praha, Sídlo Č.O.S., 1933
2. Portrét Miroslava Tyrše z přebalu knihy Roberta Saka – Miroslav Tyrš, Sokol, myslitel, výtvarník, kritik
3. První sokolský prapor podle návrhu J. Mánesa
4. Návrh sokolského kroje z roku 1862
5. Budova kladenské sokolovny, foto z roku 1930
6. Sokolský průvod kladenskou Hlavní třídou
7. Úvodní strana z kroniky Sokola Kladno
8. Dobový plakát k 7. všesokolskému sletu 1912

Příloha č. 1

Příloha č. 2

Příloha č. 3

Příloha č. 4

Příloha č. 5

Příloha č. 6

11. 2. 1927

Tělocvičná jednota Sokol v Kladech.

Členové výboru v r. 1927
při založení kroniky.

M. M. 57 Izrael Hajn	starosta	Josef Červáček	menšíinčí
Emil Hrabě	1. místopředseda	Robert Höniger	správce fondů
M. M. 97 Zdeněk Bouska	2. "	Boleslav Frolík	zapisovatel
Oto Pešek	náčelník	Karel Boh	kronikář
Olga Antošová	náčelnice	Anna Červenková	knižovna
Eduara Kvráček	vodčivatel	J. Havelík	2. novinář
Vítězn. Hruční	1. jednatel	J. U. Dr. Ant. Lukáš	
Gustav Loos	2. "	Zofie Gürtlerová	
Karel Jindra	zokladník	Jan Halama	za biogr. odbor
František Grosman	novinář	Jan Hoffmann	" zábav. "
František Štříbrský	1. správce domu	Jan Chalupa	" pořádat. "
Boleslav Bernáček	2. " "	Marie Bubeníková	" hospodyně. "
František Romyšlík	účetní	Josef Vágnér	" jízdni. "
Karel Kotalýčka	1. matrikář	Boleslav Krížek	" správce sluk.
Klára Weuberková	2. "		
Ferdinand Čedivý	archivář		

Příloha č. 7

Příloha č. 8

Univerzita Karlova v Praze, Pedagogická
fakulta M.D. Rettigové 4, 116 39 Praha 1

Prohlášení žadatele o nahlédnutí do listinné podoby závěrečné práce
Evidenční list

Jsem si vědom/a, že závěrečná práce je autorským dílem a že informace získané nahlédnutím do zveřejněné závěrečné práce nemohou být použity k výdělečným účelům, ani nemohou být vydávány za studijní, vědeckou nebo jinou tvůrčí činnost jiné osoby než autora.

Byl/a jsem seznámen/a se skutečností, že si mohu pořizovat výpisy, opisy nebo rozmnoženiny závěrečné práce, jsem však povinen/povinna s nimi nakládat jako s autorským dílem a zachovávat pravidla uvedená v předchozím odstavci tohoto prohlášení.

Poř. č.	Datum	Jméno a příjmení	Adresa trvalého bydliště	Podpis
1.				
2.				
3.				
4.				
5.				
6.				
7.				
8.				
9.				
10.				